

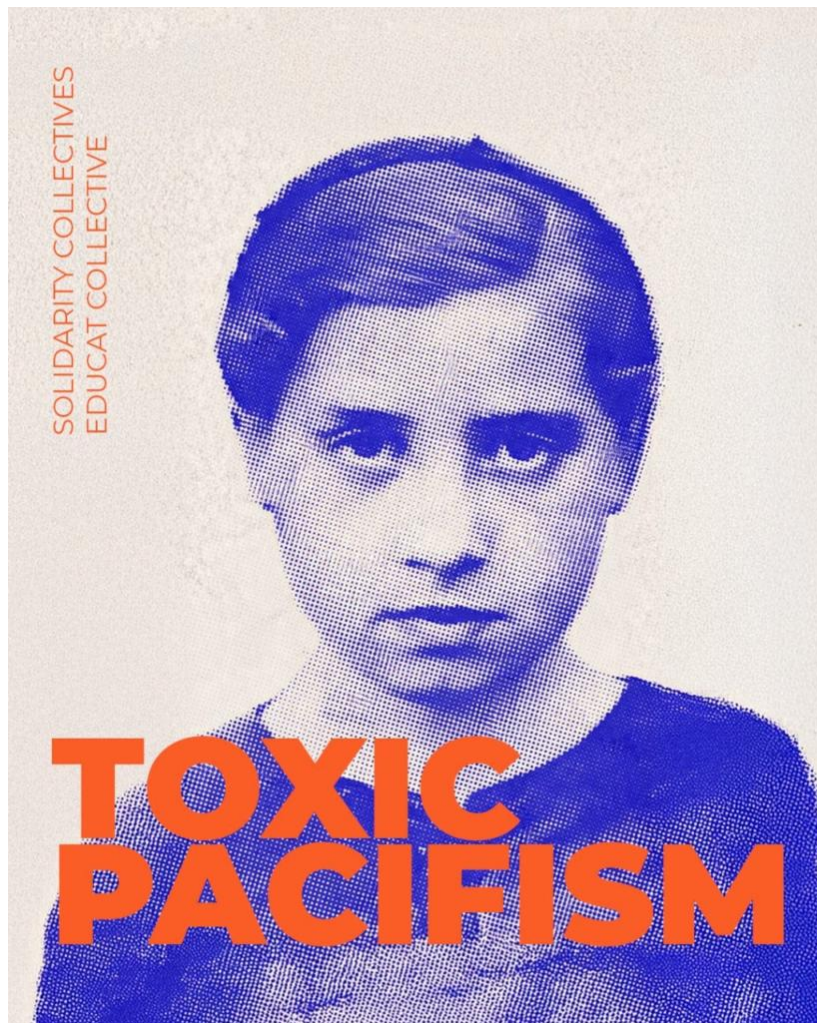
Giftig pacifism: Intervju med Mira

17 mars 2026

Solidarity Collectives (SC, även känt som SolCol) är ett nätverk för anarkister och antiauktoritära i Ukraina. SC har specialiserat sig på att stödja vänsterorienterade stridande som tjänstgör i Ukrainas väpnade styrkor, och tillhandahålla humanitärt bistånd till människor och djur som bor i frontlinjeområden.¹

Mira, som intervjuas, är medlem i SC.

Noterna och lästipsen efter intervjun är införda av Marxistarkivet.

Som en del av projektet "Decolonising Cultures of Remembrance" lanserar vi en serie intervjuer och artiklar med antiauktoritära aktivister om kolonialism, minneskulturen kring fallna kamrater, aktivism i krigstid och internationellt samarbete. Mot bakgrund av det fullskaliga kriget i Ukraina försöker vi reflektera över aktuella händelser ur perspektivet att bygga en hållbar minneskultur. Vår första publikation är en intervju med Mira, en aktivist från Solidarity Collectives [solidaritetsskollektiv], som organiserar internationella evenemang och delar

¹ För mer info om denna aktivistorganisation, se [Solidarity Collectives](https://www.solidaritycollectives.org/en/) (eng. Wikipedia). Se även SC:s hemsida: <https://www.solidaritycollectives.org/en/>

med sig av erfarenheter från antiauktoritärt motstånd. Detta material har producerats i samarbete med Educat Collective.

Låt oss börja med en fråga: vem är du, och hur skulle du beskriva dig själv? Vilken roll har du i Solidarity Collectives?

Jag heter Mira och kommer från ABC Kyiv och Solidarity Collectives, som anordnar festivalen Good Night Macho Pride, som för närvarande är pausad men förhoppningsvis kommer att återupptas i framtiden.

Jag arbetar på medieavdelningen i Solidarity Collectives. Jag organiserar evenemang med kamrater i olika länder och uppmuntrar till diskussioner, uppmanar till stöd för vårt kollektiv, säljer kampanjmaterial och samlar in donationer. Jag förklarar också för dem som inte förstår eller ibland till och med opponerar sig mot att vi är fast beslutna att stödja Ukraina i detta krig. Jag förklarar vad som motiverar våra kamrater som kämpar och varför alla som strävar efter demokratiska framsteg – vänsteranhängare, anarkister, antiauktoritära – varför alla dessa människor behöver stödja Ukraina just nu.

Hur många evenemang har du arbetat med genom åren, på ett ungefär?

Över 200, jag vet inte exakt hur många.

Finns det något mönster i hur de som kommer till era föreläsningar ser på Ukraina? Visar folk stor empati eller är de exempelvis påverkade av konservativa propaganda? Finns det något återkommande mönster?

De flesta har ingen kunskap om Ukraina eller detta krig. Många av dem är unga, bor långt bortifrån och har hört en del, men man kan inte säga att de verkligen vet något. Det finns människor som har stöttat oss mycket starkt under alla dessa år. De organiserar själva dessa evenemang till stöd för Ukraina och pratar även om oss i vissa länder. Sedan finns det människor som är i minoritet – i ett rum med 50 personer är det vanligtvis inte fler än två av dem som helt enkelt upprepar den ryska propagandan och tyvärr tror på den helhjärtat. De brukar inleda sina meningar med ”Jag stöder inte Putin, men...”.

Och efter ”men” öppnas helvetets portar. Jag tror att den ryska propagandan skiljer sig åt i olika länder, så ”whataboutismen”² ser också olika ut. En annan klassisk kritik: ”Anarkister borde inte vara i armén!” Jag säger till dem att det finns undantag, och historiskt sett är vi inte de första, och vi är säkert inte de sista. Men vissa människor vill inte se de verkliga omständigheterna och tänker på ett mycket sekteristiskt sätt, som om de vore anarkister i ett vakuum. För dem finns det regler som inte får brytas, även om världen vänds upp och ner.

Det finns människor som frågar om nationalister, men faktiskt har detta minskat avsevärt under det senaste året. Jag tror att de äntligen har insett att det är väldigt olika människor som kämpar. Ja, det finns nationalister, men det finns många andra människor också.

Det finns människor som frågar om det marginella kollektivet Assembly [ukrainsk anarkistisk nättidning³]. Det är väldigt litet och utför inget arbete i Ukraina. Det är uppenbart att detta inte är ett riktigt kollektiv som arbetar ”på fältet”, eftersom det inte finns någon information om vad människor gör i Ukraina. Det finns bara deras i oändlighet upprepade åsikter.

Jag anser att om ett anarkistiskt kollektiv inte gör någonting så är det en bluff. Om det är ett kollektiv måste det utföra något arbete. Om de är anarkister måste de agera. Och om de inte agerar, utan bara uttrycker ”åsikter”... Vad kan man då säga om dem?.

² Debatteknik som går ut på att man försöker bemöta kritik genom att flytta fokus till brister hos motparten eller andra. Mer om detta, se [Rysstroll och desinformation](#), s. 2.

³ Om denna se: [Assembly, a Ukrainian Anarchist Magazine...](#) , och [assembly.org.ukraine](#).

Jag anser att om ett anarkistiskt kollektiv inte gör någonting, är det en bluff. Om det är ett kollektiv måste det utföra något arbete. Om de är anarkister måste de agera. Och om de inte agerar, utan bara uttrycker "åsikter"... Vad kan man då säga om dem?

Folk frågar om dem eftersom det var viktigt för "antimilitaristerna" att hitta åtminstone någon grupp som delar deras åsikter. Om man åker till Grekland, Italien eller Spanien frågar folk där om 2 maj [stridigheterna som ägde rum i Odesa den 2 maj 2014] — detta är förmodligen ett favoritämne bland lokala "pacifister". Enligt deras åsikt dödades fackföreningsmedlemmar för att de var fackligt organiserade, vilket är fullständigt nonsens.⁴

De hävdar också att folket i Donbass vill göra sig fria, vilket är långt ifrån sanningen. De upprepar alla dessa föråldrade klichéer. Stereotyperna är utbredda; de kan spraya "Z"-graffiti vid entrén till ett evenemang – vad som helst kan hända. Så det beror verkligen på landet. Men jag skulle säga att detta är mindre av ett problem nu. Vi var mer intressanta för dem det första året.

Nu satsar de mer på att organisera sina egna event och förespråkar idén att Europa håller på att militariseras. De hävdar att vi måste förhindra militariseringen av Europa och omedelbart avrusta. Jag tror att de också har insett att det inte ger dem stöd lokalt att skrika åt mig och bete sig ohyfsat, att det inte är gynnsamt för dem. Det är därför de ändrade sin strategi för att bli mer uppskattade bland folk i omgivningen.

Skulle du beskriva det som giftig pacifism?

Oj, det är ett bra sätt att uttrycka det! Tja, det finns ett mönster där en man skriker åt mig. Det är oftast en vit kille över fyrtio. Medan samhället kräver tolerans i många andra frågor, känner dessa människor att de kan säga vad de vill på mötena. Det beror som sagt på landet, men på många ställen har "pacifister" skylt kriget på ukrainarna själva. Många sitter bara och tittar på passivt, även om de skulle bli upprörda över sådan skuldbeläggning av offren i andra situationer.

Finns det något som heter rimlig pacifism? Finns det en pacifistisk hållning som visar solidaritet med Ukraina?

Jag betraktar mig själv som en radikal antimilitarist. Jag är emot krig, jag gillar inte krig. Jag tror att vi här vet vad det innebär att hata kriget mycket bättre än alla de människor som kallar sig antimilitarister i Europa. Vi är de verkliga antimilitaristerna: vi vill att kriget ska ta slut. Det är därför som några av våra kamrater gick med i militären – för att få Ryssland att lämna detta land och avsluta kriget.

Det beror verkligen på hur man uppfattar pacifism och antimilitarism. Om vi tar pacifismen i dess klassiska bemärkelse, så förstår jag inte riktigt vilket syfte den tjänar för anarkister. Ursäkta, men man kan inte få rättvisa bara genom att be snällt. Det handlar inte bara om krig, det handlar om allt i livet.

I vilken utsträckning tycker du att den västerländska anarkistiska publiken och rörelsen reproducerar imperialistiskt tänkande i form av campism [lägertänkande], snarare än

⁴ Det handlade om våldsamma sammanstötningar mellan (proryska) anti-majdan- och pro-majdan-aktivister (en del av dem var högerextremister), där även skottlossning förekom. De flesta dödsfallen skedde sedan anti-majdan-demonstranter hade forskansat sig i Fackföreningarnas hus, som sattes i brand med Molotov-cocktails. Detta ledde till dödsfall, de flesta (32 st) genom koloxid-förgiftning, men det dog även flera (10 st) som försökte undkomma genom att hoppatur genom fönstren – många (men inte alla) av de som dog var anti-majdan-aktivister. Dessutom dog 6 personer (4 av dem anti-majdan-aktivister) innan dessa händelser och 174 skadades. För en utförlig redogörelse för dessa tragiska händelser, se (eng. Wikipedia) [2014 Odesa clashes](#).

själva den koloniala logiken? Med andra ord, saknar de en reflekterande, dekolonial syn på världen?

Jag tror att Donald Trump gör det lättare för dem att tro att ”allt inte är så svartvitt”. År 2022 var den huvudsakliga anklagelsen mot oss att vi i grunden representerade NATO. Nu har de slutat prata om det och kommer med nya argument. Men återigen beror det mycket på landet. Jag vet inte varför jag i Nederländerna, till exempel, inte stötte på människor som såg saker i svartvitt, vägrade att hjälpa eller talade illa om oss. Men sedan tar man tåget till den fransktalande delen av Belgien, och där ser man en annan bild, mer likgiltighet och aggressivitet. Det är intressant hur detta hänger ihop med språk och vilka språk den ryska propagandan översätts till. Jag tror att det är där problemet ligger. Men jag kan inte säga att jag vet exakt hur det fungerar.

Det finns länder där det är mycket svårt att övervinna detta motsatsförhållande. Det är därför vi får en märklig situation där de förstår att ockupationen av Gaza är dålig, men ockupationen av Luhansk verkar av någon anledning inte vara så illa för dem. Tyvärr finns det även inom vänstern en tendens att se oss som ett folk.

Till exempel, nästan varje gång folk på en ort tar emot mig i Tyskland, berättar någon tysk kamrat för mig om de goda ryssar han känner. Jag känner också ryssar som är ganska anständiga. Jag förstår bara inte varför de är så ivriga att dela med sig av denna information. De skulle inte berätta för en kurd om goda turkar eller för en palestinier om goda israeler vid första bästa tillfälle. Varför behandlar de oss på detta sätt?

Jag tror att problemet är att vi ofta framstår som något slags östligt folk som av någon anledning har grälat. De känner nästan aldrig till vår historia. Till exempel har mycket sagts om den palestinsk-israeliska konflikten, och den har varit en aktuell fråga i många år. Det är lite enklare med kurderna eftersom de inte har någon stat, så de verkar inte sympatisera med staten, även om det har funnits många liknande frågor till dem, både om Nato och nationalism. Men när det gäller oss är det märkligt att de inte vet någonting om denna konflikt, om Ukrainas historia och den samtida ryska historien. Ändå är den allmänna uppfattningen att vi på något sätt har grälat och behöver försonas.

En marginaliserad åsikt...

Vi organiserade ett evenemang med våra kamrater i Tyskland, som stöder oss och regelbundet levererar humanitärt bistånd. Jag hade en diskussion med dessa kamrater, som är ”på vår sida”, och de sa: ”Det enda som förmodligen är svårt för oss är nationalismen bland stora delar av den ukrainska befolkningen.” Jag frågade: ”Vad menar ni exakt med nationalism just nu?” De svarade: ”Tja, det är hat mot ryssar.” Jag berättade för dem att min mormor hade förts till ett arbetsläger under andra världskriget och tvingats arbeta som slav i Tyskland i fyra år. Även på sin dödsbädd tror jag att hon fortfarande hatade dem – hon blev aldrig av med den känslan.

Jag frågade dem: ”Anser ni att min mormor var nationalist eftersom hon hatade tyskar?” Och de svarade: ”Nej, det är hatet hos de förtryckta.” Jag sa: ”Okej, hur skiljer sig det från att ukrainare hatar ryssar idag?” Varpå de svarade: ”Åh, ja, det kanske är annorlunda!”

Det är konstigt eftersom de inte gör den kopplingen. Det är som om de inte kan se sambandet, trots att situationen är mycket likartad. Min mormor överlevde också Holodomor [den av Sovjetunionen medvetet orsakade svältkatastrofen i Ukraina 1932-33] och tvingades arbeta i Polen av bolsjevikerna, direkt efter sin tid i ett tyskt läger. Jag tror inte att hon tyckte särskilt mycket om ryssar heller.

Berätta hur mycket din familj minns av andra världskriget och Holodomor, och hur dessa erfarenheter har format ditt liv och din familjs liv?

Min mormor berättade mycket för mig.

Jag träffade aldrig någon av de [släktingar] som stred i kriget. Tyvärr dog de tidigt. En farfar dog av komplikationer till följd av sina skador under andra världskriget, många år senare, efter att han fyllt femtio. Men dessa komplikationer var ändå ett resultat av de skador han ådragit sig före sitt gripande och den dåliga sjukvården i koncentrationslägret – som förstås var nästan obefintlig.

En annan farfar dog av cancer mindre än ett år efter Tjernobykatakstrofen, vilket i princip också är en del av den koloniala upplevelsen för mig. Människorna i Ukraina visste inte under många dagar att katastrofen hade inträffat, och de kunde inte lämna platsen eller göra något för att begränsa den skada som Tjernobyl hade orsakat deras hälsa. Sammantaget är det mycket svårt att räkna [offren] eftersom många människor som dog i Ukraina under åren efter Tjernobykatakstrofen i allmänhet inte betraktas som offer för Tjernobyl.

Förutom min mormors berättelser finns det andra minnesföremål, såsom ett brev från lägret – hon lyckades muta en tysk polis att skicka ett brev till sin mor. Jag har ett vykort och ett fotografi från lägret. Knappast någon har sådana föremål, eftersom det vanligtvis rådde sträng censur som gjorde det omöjligt att vidarebefordra sådana saker. På min mors sida har jag också en välbevarad dokumentation från andra världskriget, och lite om första världskriget. Jag har brev, meddelanden om dödsfall och foton.

Så hyste din familj någon form av fientlighet mot Sovjetunionen?

Min familj hatade ockupanterna.

Menar du tyskarna?

Alla ockupanter. Ryssarna var inte heller särskilt välkomna på grund av Holodomor. Eller på grund av avkulakiseringen [tvångskollektiviseringen i Ukraina]. Det fanns många skäl att ogilla dem. Problemet här är att det var mycket enkelt för familjer som ville bevara minnesföremål från andra världskriget. Men andra saker... Det var inte så enkelt. Det var riskabelt eller ansågs vanhedrande.

Min mormorsmor hade till exempel en bror som tog värvning som frivillig och dödades. Jag har hört talas om honom hela mitt liv: Anatolij, det ena med det andra, men ingen visste var hans grav låg. Nu har jag fått reda på var den ligger – på Krym. Men jag kan inte åka dit på grund av den nya ockupationen av halvön. Jag tycker att det vore fantastiskt om någon äntligen besökte Anatolij's grav. Det har gått nästan 100 år; det vore en fin gest. Tyvärr ockuperar nu en annan inkräktare landet.

Det fanns också en bror som var värnpliktsvägrare och blev "bussifierad" [tvångsmobiliserad]. När "vatniks" [fanatiska anhängare av rysk propaganda] glorifierar andra världskriget och säger: "Åh, men det finns bussifiering" nu också, då förstår de helt enkelt inte riktigt hur "bussifiering" verkligen var på den tiden. Jag visste inget om honom eftersom det ansågs vanhedrande att erkänna att någon inte ville försvara sitt hemland och försökte fly. Till slut hamnade hans familj, som han hade tagit med sig från Kyiv till Charkiv för att undkomma kriget och mobiliseringen, i en mycket svår situation. Under ockupationen av Ukraina under andra världskriget var det svårare förhållanden i Charkiv än i Kyiv, och hans yngsta dotter dog. Ingen talade om honom. Jag hittade hans brev först när jag blev vuxen. De hade inte förstörts; det var bara ett ämne som folk inte diskuterade.

Alla i väst vet inte detta, men människor som överlevde krigsfångenskapen var tvungna att gå igenom NKVD:s filtreringsläger när de återvände till Sovjetunionen. Det är samma process som Ryssland för närvarande genomför i de ockuperade områdena. Man ställs inför en militär officer och måste bevisa att man inte är en "förrädare". Det vill säga att man inte var för foglig eller samarbetsvillig gentemot ledningen i koncentrationslägret. När vi talar om historien om förintelsen i Europa gjorde ingen samma utfrågningar där. Men det gjorde man i Sovjetunionen.

Min farfar satt i koncentrationsläger, men han klarade filtreringen och fortsatte att strida i öst. Han fortsatte att strida under andra världskriget fram till 1946. När det gäller min farfars far kan jag inte veta säkert, men det verkar som om han inte klarade filtreringsprocessen. Inte ens hans barnbarn, min mamma, visste att han hade stridit i kriget. Han sa att han var blind och inte stridit, men vi hittade hans militärtjänstgöringsbevis. Han satt i koncentrationsläger från juli 1941 till maj 1945. Något måste ha hänt som tvingade honom att dölja sin militärtjänstgöring.

Kanske har detta undersökts mindre i andra familjer, men om man gräver djupare kommer man att upptäcka att alla har släktingar som inte klarade filtreringen, eller som inte ville strida. De antingen fängslades eller tvingades strida. Men det är inte dessa berättelser som lever vidare. Efter kriget vill alla glömma allt, och om det finns något att vara stolt över så är det hjältarna. Om en person inte är en hjälte kan man glömmas.

Vilka andra likheter tror du finns mellan sovjetiska metoder och de som Ryssland för närvarande använder i kriget?

Förutom filtrering? Att misshandla människor. Jag skulle hävda att det finns paralleller med hur Sovjetunionen betedde sig när man ockuperade Europa och andra territorier. Det finns dock också likheter med tyskarna, eftersom min mormor, till exempel, helt enkelt kidnappades från sitt hem vid 14 års ålder. De förde bort henne med våld för att arbeta i Tyskland. Nu kidnappar Ryssland också barn, och vi kan bara gissa vad de gör med dem där.

Samtidigt utnyttjar Ryssland aktivt bilden av det "Stora fosterländska kriget" som den enda positiva kraften som deltog [i det kriget], och använder denna berättelse för att rättfärdiga sitt krig mot Ukraina. Det är dock förvånande att vi, som aktivister och ukrainare, inte försöker ifrågasätta denna berättelse och hävda vårt eget legitima deltagande i andra världskriget. Beror det på att vi vill distansera oss?

Jag tror att det skulle vara svårt för oss att hävda vår seger över nazisterna, bland annat för att Ryssland är mycket aktivt på detta område. Tyvärr är detta ett resultat av kolonialismen. De utnyttjar denna del av historien till sin fördel. Många människor i väst uppfattar Sovjetunionen som Ryssland, och Ryssland tar åt sig äran för alla gemensamma segrar och prestationer från andra nationer och presenterar dem som sina egna.

Och världen går på det. Det är viktigt att förklara allt detta, men det är svårt eftersom det här [i Ukraina] har hänt så mycket under så många år av ockupation. Innan kriget började och i början av det, var det vanligt att folk sa: "Herregud, Tyskland kan inte hjälpa Ukraina eftersom de inte kan ta risken att bomba Ryssland igen". Även om de aldrig ockuperade Ryssland helt, bara en liten del av det. De ockuperade Ukraina och Vitryssland två gånger, andra gången var det hela landet. På kartor från första världskriget är en stor del av Ukraina också ockuperad. Även då av tyskarna. De känner ingen skuld gentemot oss, men de gör det gentemot Moskva, även om de aldrig ockuperade Ryssland i så stor omfattning. De ser på oss genom ett historiskt perspektiv som ryssar och är inte intresserade av vår åsikt eftersom de inte förstår vår roll som subjekt.

Så är det med andra världskriget. När man räknar upp dem som mördades av Nazityskland under kriget säger man: judar, romer, homosexuella och kommunister. Man glömmer nästan alltid att nämna slaverna. Det var inte ryssar som dödades; det var slaver, ”untermenschen”. Till exempel slovener, eftersom de också är slaver. De bor bara lite längre bort, så man minns inte dem heller. Så är det bara.

Tror du att erfarenheterna från andra världskriget påverkade deltagandet av ukrainska anarkister och antiauktoritära i detta krig, som troligen hade traumatiska minnen av denna erfarenhet i sin familjehistoria?

Jag är säker på det, även om folk inte inser det. Genom hela vår historia har vi blivit ockuperade och attackerade, och har varit tvungna att försvara oss. Så när vi invaderades igen visste många hur de skulle svara.

När jag vaknade av de första explosionerna var en av mina första tankar: ”Vad sa min mormor? Vad gjorde de precis i början, när allt började?” Men hon sa ingenting – hon pratade bara om lägret. Det är synd.

Jag menar, varför gav hon mig inga praktiska råd om vad jag skulle göra? När jag ser tillbaka inser jag att det är ganska konstigt att lasta min mormor för det. Hon hoppades att ”aldrig mer” verkligen betydde aldrig mer, som vi alltid fick höra. Men hon var väldigt rädd – hon fortsatte att torka bröd på balkongen under resten av sitt liv, ifall det skulle bli hungersnöd eller krig. Så 60–70 år har gått, men det här traumat lämnade henne aldrig, trots att hon upplevde det i ung ålder när hon växte upp i lägret.

Så jag tror att det har en påverkan. Till exempel hade jag nyligen någon från Frankrike på mitt event som berättade alla möjliga saker för mig. Han sa att Frankrike har en så stark tradition av pacifism att många av vänsteranhängarna där inte ens deltog i andra världskriget utan flydde istället. Jag blev så chockad av att höra detta, eftersom min farfarsfar försökte fly, och det anses skamligt, så ingen pratar om det. Men för dem är det som: ”Åh, vänsteranhängarna som flydde för att slippa slåss mot fascisterna” – vilket innebar att vår farfarsfar, morfar och några av våra föräldrars mammor var tvungna att slåss, eftersom de inte hade möjlighet eller privilegiet att kunna fly från kriget. Vissa människor är stolta över det [defaitismen]. Jag tycker att det är konstigt.

Vi vet att för våra äldre generationer var ockupationen ett existentiellt hot som syftade till att döda dem. Vi förstår också nu att varje ockupation utgör ett existentiellt hot: ockupanterna kommer och dödar dig, de bryr sig inte ett dugg om dig. För de är redan inkräktare som redan har gjort så fruktansvärda saker som att bryta sig in i människors hem och ta allt de har – deras hem, deras mark. Det är obegripligt att man helt enkelt kan beröva en person allt. Det är uppenbart för oss att detta är ondska och att det kommer att sprida sig tills någon stoppar det. Om det inte stoppas kommer inkräktarna och fascisterna att segra. C'est la vie.

Och för den där fransmannen kan det verka som att nazisterna bara kom och dödade judar, men i grund och botten levde alla ett normalt liv. Jag känner till berättelser om vissa fransmän som hade släktingar i motståndsrörelsen, men hans flydde antagligen. Så nu tänker han: ”Om något händer, flyr jag också. Det är ingen stor sak.” Men vi hade inte det alternativet, eftersom ingen ”flydde”. Kanske lämnade vissa civila landet, men alla som var värnpliktiga stannade kvar och kämpade. Fler människor flydde antagligen under det nuvarande kriget. För nu är det möjligt, men då var det inte det.

När man ser på andra världskriget bleknar minnet av människor som dog i det kriget, som släktingar, lite grann. Hur viktigt och hur möjligt är det att se till att minnet av anarkister som dog i det här kriget inte glöms bort? Hur relevant tror du att denna tendens att glömma kommer att vara?

Det är alltid relevant, förr eller senare kommer alla att glömmas bort. Det stämmer, det kan inte vara för evigt. Andra världskriget är fortfarande närvarande, men Napoleonkrigen har glömts bort helt. Våra släktingar deltog förmodligen även i dem, men vi vet inte om det, eller hur?

Men i min familj, till exempel, har min mormorsmor sparat alla sin brors brev och dödsbeskedet. Jag tycker det är viktigt att ha något konkret; det gör historien väldigt verklig. Jag tror att problemet är att allt glöms bort på grund av bristen på minnesföremål. Av den anledningen anser jag att minnespolitiken är mycket viktig. Det är avgörande att bevara inte bara en persons historia, utan också sådant som skrivits av de kamrater som förlorade sina liv, om det finns några minnen av dem, och det finns alltid minnen – deras minnessaker, deras fotografier.

Jag tycker till exempel att det är mycket symboliskt att vi inte kan visa ansikten eller namn på våra vitryska kamrater som har dödats. Det beror på att det skulle utgöra ett stort hot mot deras familjer så länge Lukasjenkos regim sitter kvar vid makten. Regimen kan hämnas på deras mödrar eller andra släktingar. Detta har redan hänt, vilket är anledningen till att vi har denna policy.

Detta är mycket viktigt, och jag tror att detta är en av de symboler som innebär att om vi vinner så kommer vi att kunna namnge dem och visa deras ansikten. Det är viktigt att bevara alla dessa saker, och det är mycket bra att det finns mycket material om vissa personer. Till exempel finns det en minneswebbplats om Dmitry Petrov: det finns videor med honom, det finns böcker. Jag hoppas att det kommer att finnas mycket material om andra kamrater också. Jag har hört att det kommer att bli en dokumentärfilm om David Chichkan. Det finns en video där han läser poesi. Kanske är det dags för oss att skapa ett arkiv. Vi kan skriva ut foton och texter och samla in och bevara dem. Det vore bra om vi så småningom kunde skapa webbplatser och samla in fotografiskt material.

Jag organiserade till exempel ett event för SolCol i Montpellier, Frankrike. De hade Durrutis [legendarisk spansk syndikalist] brevväxling med en kille som bodde i Montpellier. Det var så de startade sitt arkiv, vilket är riktigt häftigt. Och förresten, mitt tal och berättelserna om våra kamrater vid fronten lades till i arkivet i Montpellier.

Vi planterade också träd, men de är så ömtåliga. Vi behöver någon sorts officiell plats, kanske en liten park med träd. I Schweiz finns en hel skog av sådana träd, med foton och namnskyltar hängande på dem. Det finns redan några för våra kamrater – för Marsi, Finbar, Cooper och Dima. Det finns en plats i världen, denna park, där anarkister hedras – de som dog i Kurdistan, de som dog här, machnoviterna [ukrainsk anarkistisk bondearmé under ryska inbördeskriget] och andra. Nå, jag vet inte säkert om Machnovtzi, men det fanns några historiska personer där. Konkreta och abstrakta sätt att hedra minnet är mycket viktiga.

Jag tror att det är avgörande att de inte blir riddare i glänsande rustning. De bör förbli [i vårt minne] som kamrater med sina styrkor och svagheter. Det vill säga, som de var. Mer eller mindre.

Har du några avslutande tankar?

Jag tror att anarkister, och den anarkistiska rörelsen i allmänhet, ofta förespråkar frihet och befrielse för människor och nationer, så att alla kan bli fria, lyckliga och jämlika. Men de som bor i imperialistiska länder har mindre erfarenhet av kollektivt förtryck. De bör reflektera över detta och inse att deras enda beröring till det är genom oss eller andra människor i koloniserade länder.

Tyvärr – eller, i viss mening, lyckligtvis – har vi erfarenheten från tidigare generationer, det förtryck de utsattes för och deras kamp för sina rättigheter. Vi har vår andel av krig, förtryck och förlust. Det är en riktigt svår upplevelse idag. Men jag tror att det bästa vi kan göra är att se till att denna kamp inte är förgäves.

En del av detta är minneskulturen, för genom att minnas dessa människor minns vi deras resa, deras sorg, deras svårigheter och deras mod att resa sig mot förtrycket och kämpa. Jag tror att meningen med minneskulturen inte ligger i döden, utan i att minnas människors liv.

Det vore mycket givande för våra västerländska kamrater att lära av våra erfarenheter av förtryck och befrielse, delta i dem och bygga sina egna erfarenheter på verkliga exempel snarare än att vara skrivbordsteoretiker eller blunda.

Med tanke på detta förstår jag inte riktigt hur man kan kalla sig antingen anarkist eller anti-fascist, säga ”aldrig mer” – och ändå missa att uppmärksamma den fascistiska invasionen och det heroiska antifascistiska motståndet som just nu pågår i Ukraina. Hur kan man vägra att engagera sig?

Översättning: Jan Czajkowskij

Lästips

Simon Pirani: [2000-talets Gulag](#) (december 2025) innehåller ett avsnitt om ”Protester och förtryck i de ockuperade områdena i Ukraina” (s 2-3).

Om pacifismen under 2.a världskriget, se George Orwells [Pacifismen och kriget](#)

De röster som kommer till tals i fortsättningen är ukrainska.:

Taras Bilous: [Varför jag gör motstånd mot den ryska invasionen](#). (augusti 2022) och [Den ukrainske socialisten Taras Bilous gick ut i krig – här är hans tankar om fred](#) (mars 2026)

P Davydenko, L Dobes: [Taras Bilous - ”Om vi inte stred i armén skulle det inte finnas någon vänster i Ukraina”](#) (maj 2024)

Robert Francis: [Ukrainska anarkister mot imperialismen och för ömsesidig hjälp i krigstid](#) (april 2025)

Hanna Perechoda: [Vänstern får inte underskatta hotet från Ryssland](#) (oktober 2025)

[Intervju med en ukrainsk socialist/anarkist](#). (juni 2025)

[Sotsialnyi Ruch: Hur kan Ukraina överleva efter fyra år av storskaligt motstånd?](#) (mars 2026)